

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА РИНОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

EXPENDITURE OF INCREASING THE TAX BURDEN ON THE MARKET OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN UKRAINE

УДК 004.9

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct46-16>**Жмурко Н.В.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Терешко О.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Zhmurko Nataliia

Ivan Franko National University of Lviv

Tereshko Oleksandra

Ivan Franko National University of Lviv

У статті висвітлено зміст та роль ринку інформаційних технологій в Україні. Авторами проаналізовано динаміку та організаційно-правову структуру ІТ-ринку України, окреслено, що більшість працівників ІТ-сфери працює на умовах спрощеної системи оподаткування. У світлі останніх заяв Уряду України щодо підвищення податків на сектор інформаційних технологій проведено дослідження особливостей податкового навантаження на ІТ-ринку України. За допомогою PESTLE-аналізу встановлено, що, незважаючи на несприятливі макроекономічні та політико-правові умови, що склалися в Україні, ринок ІТ-послуг розвивається динамічно та становить значну частку у структурі експорту держави. На основі маркетингових даних компанії Великої Четвірки проведено огляд податкових пільг та режимів, які використовуються у зарубіжних країнах. Окреслено низку альтернативних шляхів та напрямів щодо стимулювання вітчизняної галузі ІТ, її диверсифікації та підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Ключові слова: інформаційні технології, класифікація видів економічної діяльності, фізична особа-підприємець, податкове навантаження, податкові пільги.

В статье освещены содержание и роль рынка информационных технологий в Укра-

ине. Авторами проанализирована динамика и организационно-правовая структура ИТ-рынка Украины, определено, что большинство работников ИТ-сферы работает на условиях упрощенной системы налогообложения. В свете последних заявлений правительства Украины о повышении налогов на сектор информационных технологий проведено исследование особенностей налоговой нагрузки на ИТ-рынок Украины. С помощью PESTLE-анализа установлено, что, несмотря на неблагоприятные макроэкономические и политико-правовые условия, которые сложились в Украине, рынок ИТ-услуг развивается динамично и составляет значительную долю в структуре экспорта страны. На основе маркетинговых данных компаний Большой Четверки проведен обзор налоговых льгот и режимов, используемых в зарубежных странах. Очерчен ряд альтернативных путей и направлений по стимулированию отечественной отрасли ИТ, ее диверсификации и повышению конкурентоспособности на международном рынке.

Ключевые слова: информационные технологии, классификация видов экономической деятельности, физическое лицо-предприниматель, налоговая нагрузка, налоговые льготы.

The article highlights the content and role of the information technology market in Ukraine. The authors analyze the dynamics and organizational and legal structure of the IT market of Ukraine. In the light of the latest statements of the Government of Ukraine on raising taxes on the information technology sector, a study of the peculiarities of the tax burden on the IT market of Ukraine. With the help of PESTLE analysis, it was found that despite the unfavorable macroeconomic and political and legal conditions prevailing in Ukraine, the market of IT services is developing dynamically and accounts for a significant share in the structure of state exports. Based on the tax reports of the companies of the Big Four, a review of tax benefits and regimes used in foreign countries was conducted. A number of alternative ways and directions for stimulating the domestic IT industry, its diversification and increasing competitiveness in the international market are outlined. We have preferential taxation, which we mentioned above, but the increase of tax burden in difficult political, social and economic conditions for Ukraine can cause a new wave of labor migration. We can as usually appeal to higher rates in developed countries, which is certainly the case. However, the price of taxation in Europe is a high level of social security, effective insurance, pension, protection of rights, freedoms of citizens, etc. To sum up all information, number of alternative ways and directions for stimulation of the domestic IT industry, its diversification and enhancement of competitiveness in the international market are outlined. The article proposes the following ways to optimize the IT market of Ukraine and its productive cooperation with the government: the introduction of a new tax model will be effective only in terms of coordinated action between the government and the market, the establishment of a clear, prescribed, effective mechanism of Top IT professionals, as well as creating conditions for minimal government intervention, creating a favorable ecosystem for business, removing barriers and bringing to modern standards legislation that should help the development of large IT companies.

Key words: information technologies, classification of economic activities, individual entrepreneur, tax burden, tax benefits.

Постановка проблеми. Відповідно до даних Світового економічного форуму, у Європі, Північній Америці, Східній Азії кібератаки посідають перші місця у рейтингу топ-10 ризиків [10] щодо ведення бізнесу та безпеки державних установ. Саме тому у багатьох країнах світу ринку інформаційних технологій приділяється значна увага з боку бізнесу та державних органів влади. Останні створюють сприятливі умови для функціонування ІТ-компаній, надаючи низку податкових пільг, виділення грантів та фінансування науково-технологічних розробок тощо. Вищевикладене зумовило вибір теми дослідження, адже ІТ-ринок України протягом останніх років впевнено конкурує з

іншими країнами та має низку незаперечних досягнень [14]: близько 190 тис. розробників програмного забезпечення; 7 місце у світі за якістю фрілансу (роботи поза компанією) працівників; понад 100 R&D (дослідження та розвиток) центрів міжнародно відомих компаній; 50 коворкінгів та ІТ-хабів (це модель організації роботи людей, найчастіше фрілансерів, із різним типом зайнятості у єдиному робочому просторі), 24 місце у рейтингу найпривабливіших держав для розроблення програмного забезпечення; більше 1000 проведених щорічних заходів для ІТ-фахівців, стартапів та інвесторів; створення ІТ-асоціацій (IT Ukraine Assotiation, Ukrainian Venture Capital and Private

Equity Association, IT-комітет American Chamber of Commerce (ACC); близько 200 вишів займаються підготовкою фахівців в IT-галузі; відкриття IT-шкіл та курсів; наявність успішних продуктивних компаній (MacPaw, Grammarly, Petcube, GitLab, Jooble та багато інших).

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проведення досліджень у зазначеній галузі є практично відсутнім.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз структури та динаміки ринку IT-технологій України, оцінка доцільності та своєчасності збільшення податкового навантаження на нього, дослідження практики та досвіду зарубіжних країн у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Офіційна інформація щодо наявності кількості активних підприємств за регіонами України та видами економічної діяльності на постійній основі публікується Державною службою статистики України. Відповідно до останнього звіту, станом на початок 2019 року в Україні налічується 7675 IT-компаній, за неофіційними джерелами їх близько 4000. Така різниця пояснюється тим, що на обліку Держстату часто перебувають ліквідовані компанії. Тож кількість тих, які реально функціонують, може бути значно меншою. При цьому одна компанія може мати декілька юридичних осіб, що також впливає на офіційну статистику.

Більша частина найнятих працівників галузі IT надає перевагу спрощеній системі оподаткування (3 група) і реєструється як фізична особа-підприємець (далі – ФОП). Відповідно до Податкового Кодексу України, спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів відповідно до ведення спрощеного обліку та звітності.

До третьої групи ФОП належать особи, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежена, а також юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 000 000 гривень. З серпня 2015 року тодішнім Урядом України було прийнято рішення щодо стимулювання та підтримки національного IT-сектору та зниження податкового навантаження на працівників галузі комп'ютерних технологій із 20% (загальна система оподаткування) до 5% ставки оподаткування (спеціальний режим).

Станом на початок 2019 року в Україні зареєстровано 1,8 млн ФОП, з яких 153 тис. – це ФОП, зайняті на IT-ринку. Починаючи з 2014 року кількість ФОП у галузі інформаційних технологій зростала, і якщо на початку аналізованого періоду їх величина становила 89 тис. осіб та 5,6% всієї кількості ФОП України, то вже до кінця I півріччя

2019 року зросла в 1,7 раза та становить 8,6% усіх працівників на спрощеній системі оподаткування. Це свідчить про дві основні тенденції: динамічне та швидке зростання IT-ринку України та прозорий, дієвий механізм і привабливість цієї моделі оподаткування для працівників.

У середньому сума сплачених IT-компаніями податків у 2014–2017 рр. щороку на 27% і досягла 4,1 млрд гривень. IT-спеціалісти, що співпрацюють із компаніями за контрактом як ФОП, самостійно сплачують єдиний податок. Обсяг його надходжень зростав у середньому на 58,8% протягом 2013–2017 рр. і становив 3,2 млрд гривень у 2017 та близько 10 млрд грн. у 2018 році [7]. Незважаючи на те, що кількість осіб, зайнятих в IT-сфері, становить лише 0,9% економічно активного населення (153 тис. проти 17,308 млн осіб), вона забезпечує значну частину валютних надходжень до України та становить близько 23% експорту послуг України. Загалом починаючи з 2008 року до першої половини 2019 року відстежується тенденція зростання величини експорту IT-послуг, за винятком незначного зменшення у 2009 та 2015–2016 роках (тимчасові коливання, спричинені фінансово-економічною ситуацією в Україні). Більше того, якщо у 2008 році стаття IT-послуг забезпечувала 9% валютної виручки, то з 2011 року почала стрімко зростати і станом на першу половину 2019 року становить майже 23% у загальній структурі торгівлі вітчизняними послугами та забезпечує 2% ВВП України. Податкове стимулювання та підтримка урядом IT-сектору було одним із чинників його стрімкого становлення та розвитку, незважаючи на несприятливу макроситуацію в Україні (рис. 1).

Однак вже у березні 2019 року до Верховної Ради України було подано на розгляд Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування суб'єктів індустрії програмної продукції», яким передбачалося переведення усіх IT ФОП на загальну систему оподаткування (рис. 2). Динамічний розвиток IT-галузі з урахуванням податкових преференцій, визначених підпунктом 261 підрозділу 2 розділу XX Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій із програмною продукцією, пояснює бажання запровадити додаткові джерела компенсації втрат бюджету [8].

Життєвий цикл цього законопроекту тривав лише 5,5 місяця, в кінцевому результаті його відхилено. Натомість уже з кінця серпня 2019 року Державна податкова служба оперативно розпочала роботу над створенням п'ятої групи ФОП для IT-ринку, впровадження цієї моделі планується вже з початку 2020 року на добровільних засадах. Цікавим моментом у цьому механізмі є створення так званого IT Creative Фонду (спеціальний фонд розвитку людського капіталу для підтримки IT),

ECONOMIC

- Значна частка тіньової економіки (за різними оцінками від 50 до 60%)
- Постійний відплив капіталу за кордон (біля 4 % ВВП щороку), що впливає на інвестиційну позицію (реальні прями іноземні інвестиції складають лише 1 % ВВП за останні п'ять років)
- Високий торговий тягар з подальшою тенденцією до його нарощування (23 трлн. дол станом на листопад, 2019)
- Монополізація стратегічно важливих галузей, низька продуктивність малого бізнесу (лиш 16% від ВВП)
- Незначна розвиненість фінансової системи та більшості фінансових інституцій, повільний приріст промислового виробництва (лиш на 0,5% в рік)
- Тип таких економік (відкрита і мала) мають вищу залежність від волатильності зовнішніх ринків

TECHNOLOGY

- Невідповідність законів та правил в Україні щодо телекомунікації чинній практиці країн ЄС
- Монополізація ринку мобільних операторів з подальшим встановленням неринкових та не об'єктивних цін на їх послуги для населення
- Непередбачуваність та зміни у законодавстві ставлять під загрозу розвиток ІТ індустрії та її планування
- Недорозвинена екосистема та незначна кількість технопарків і коворкінгів обмежують можливості стартапів для генерування та випробування ідей

ENVIRONMENT

- Війна на сході України призвела до екологічних проблем у регіоні (забруднилися повітря, ґрунт, вода, пошкоджені значні площі землі, знищені рослини, зокрема, на заповідних територіях)
- Незаконне бурштинокопання та вирубка лісів
- Проблема із сміттєзвалищами, неконтрольоване спалення відходів
- Забруднення повітря, через застарілість технологій на промислових підприємствах, збільшення кількості автомобілів
- Відсутність чіткого та прозорого механізму купівлі землі у Проекті ЗУ «Про Землю» та відкриття цього ринку може призвести до нецільового та безконтрольного скуповування земельних ділянок, у випадку прийняття ЗУ в поточному вигляді

POLITICAL

- Анексована територія (АРК), війна, тимчасова окупація частини східних територій (Донецька та Луганська області)
- Відсутність глибоких результатів у протидії корупції, наявність олігархічної номенклатури
- Посилення антиліберальних тенденцій (напади на журналістів, активістів громадянського суспільства та членів груп меншин, що часто залишаються безкарними)
- Правозахисна організація Freedom House відносить Україну до «частково вільних» держав (з кількістю 60 балів із 100). Основними критеріями при оцінці є: політичні права та свобода громадян, верховенство права, тощо

SOCIAL

- Несприятлива демографічна ситуація (25% працездатного населення працює за межами країни, низька народжуваність, старіння населення). Згідно з Національним демографічним прогнозом, до 2050 року майже третина населення в Україні буде старше 60 років
- Найбідніша країна Європи з низьким рівнем соціального забезпечення, відсутністю реформ у сфері медичного страхування та пенсійної системи, ненадійний захист прав власності
- За прогнозами аналітиків у 2021 році кількість працюючого населення буде рівним кількості пенсіонерів. У свою чергу, це посилюватиме тиск на перших зі сторони фіскальних органів у сфері оподаткування. Як результат – вища трудова міграція

LEGAL

- Процес започаткування бізнесу вимагає багато зусиль та є бюрокритизованим
- Відсутність ефективного нормативно-правового підґрунтя для управління державними підприємствами, питань приватизації, проведення тендерів
- Застаріле законодавство у сфері трудових відносин, відсутність норм та законів у сфері регулювання аутстафінгу / аутсорсингу
- Наявність політичного тиску на судову владу, що нівелює об'єктивність та транспарентність у вирішенні судових справ
- Прийняття законодавчих актів часто обумовлене безпосередньою зацікавленістю провідних інституцій задля лобіювання інтересів у приватному бізнесі

Рис. 1. PESTLE Аналіз макроекономічного середовища України у 2018–2019 рр.

Складено авторами на основі: [5; 10-1,14-18]

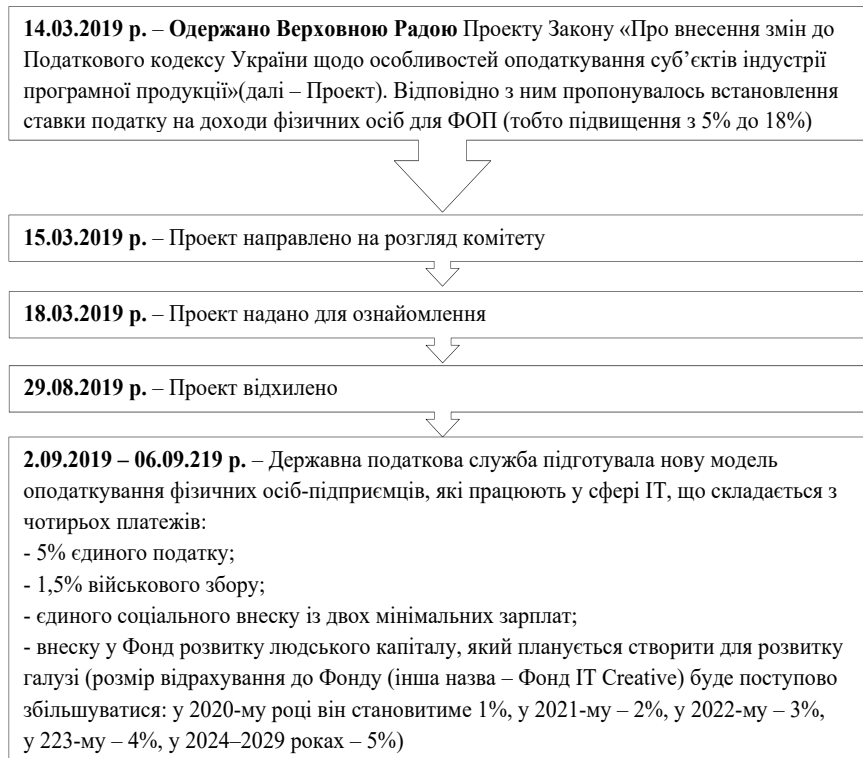

Рис. 2. Еволюція урядових дій щодо підвищення податків для ФОП ІТ-ринку у 2019 р.

Джерело: складено авторами на основі [1; 6; 8]

відрахування до якого щорічно зростатиме на 1% до 2029 року. Ця ідея має багато позитивних позицій, зокрема:

- створення наглядової ради із представників ключових зацікавлених сторін ІТ-компаній України;
- за рахунок отриманих коштів створення нових кампусів та курсів для ІТ-спеціалістів, фінансування стипендій студентів українських ВНЗ та на гранти для молодих учених.

За словами тодішнього прем'єр-міністра України О. Гончарука, «наш Уряд налаштований створити максимально комфортні умови для роботи ІТ-індустрії, щоб галузь зростала ще більше та швидше. Однією з проблем, яка стримує сьогодні розвиток ІТ-галузі, є брак кадрів» [9]. Галузь росте на 25–30 тисяч спеціалістів щороку, а університети випускають лише 16 тисяч студентів. Однак ІТ-ринок настільки динамічний, що навряд чи державне втручання сприятиме оперативній підготовці майбутніх фахівців. Більше того, нині відсутнє чітке бачення: в якій установі буде відкрито рахунок, на якому облікуватимуться та розподілятимуться отримані кошти, як формуватиметься управлінський орган фонду (провладних органів чи ІТ-спеціалістів, виборчим чи кулуарним шляхом), який механізм розподілення отриманих коштів тощо.

Якщо ця модель передбачатиме відкриття рахунку у НБУ або у Державному Казначействі, то кошти насправді можна вважати поповненням Держбюджету і збільшенням податкового тиску.

Тоді постає питання: невже в Україні немає альтернативніших фіскальних шляхів «латання дірок» (гармонізація митного контролю та встановлення контролю щодо надходження митних зборів та платежів, регулювання механізму відшкодування ПДВ тощо), окрім того, щоб розхитувати сферу ІТ.

Водночас є незрозумілим, чому за позитивної динаміки ІТ-ринку, навіть у кризових умовах, Уряд України вирішив втрутитися та розпочати ці інновації. І якщо це допомога, то, мабуть, варто б розпочати з Трудового Кодексу України, налагоджування дієвих інструментів захисту інтелектуальної власності, спрощення введення бізнесу. Адже саме ці чинники гальмують розвиток ринку власних програмних продуктів, внаслідок чого найпоширенішою бізнес-моделлю ІТ-підприємств України є надання послуг з аутсорсингу (46%).

Тем для подальших дискусій між урядом та ІТ бізнесом є чимало, тому, на наше переконання, представлена Урядом України модель повинна імплементуватися лише після тісної комунікації та погодження всіх умов з представниками ІТ-компаній України, бути прозорою та зрозумілою для сприйняття всіма учасниками ринку.

У багатьох країнах світу задля стимулювання галузі інформаційних технологій створені певні умови для R&D-центрів та ІТ-сектору загалом. Для проведення оцінки пільгових режимів та особливостей оподаткування ми вибрали країни, що вважаються основними конкурентами на

Окремі аспекти надання податкових пільг на ринках ІТ-послуг у зарубіжних країнах, 2019 р.

№	Країна	Коротка характеристика пільгових умов оподаткування сфери
Ключові країни-конкуренти		
1	Польща	Режим стимулювання науково-дослідних розробок у Польщі все ще розробляється. Однак позитивні зміни спостерігаються і в плані прямої державної допомоги, і в наданні податкових пільг, забезпечуючи привабливі конкурентні переваги для підприємців. Міністерство підприємництва та технологій Польщі надає статус R&D для підприємців, які здійснюють науково-дослідну діяльність у тому числі в ІТ-сфері. Податкові пільги були впроваджені нещодавно (2016 р.), і натеper вони до-звояють зменшити оподаткування доходу за певними категоріями витрат на R&D (до 100% у 2018–2019 рр. залежно від суми понесених витрат на проведення науково-дослідних розробок).
2	Білорусь	Від оподаткування на прибуток підприємств компанії звільняються за умов: продажу високотехнологічних товарів, вироблених нею відповідно до списку, виданого урядом, за згодою Президента Білорусі, якщо дохід від цих продажів більший 50% валового доходу компанії; а також під час продажу інноваційних товарів, вироблених компанією відповідно до урядових умов. Разом з тим є спеціальний режим оподаткування технопарків до 1 січня 2049 року. Суб'єкти технопарку звільнені від сплати податків та інших обов'язкових платежів до державного бюджету та небюджетних фондів що-до доходу, отриманого від продажу товарів (роботи, послуги та майнові права на інтелектуальну власність), за винятком деяких конкретних випадків (наприклад, дохід від продаж цінних паперів та дивідендів, отриманих із джерел зовні, оподатковується 9% ставкою). Такі суб'єкти господарювання визначаються відповідно до Указу Президента Білорусі «Щодо Парку Високих Технологій».
3	Румунія	З 1 січня 2017 року і дотепер існує звільнення від сплати податку на прибуток підприємств на перших 10 років діяльності для платників податків, які здійснюють інноваційні дослідження та розробки. Також урядом надається додаткова допомога на науково-дослідну та дослідно-конструкторську діяльність (до 50% від витрат за певних умов). Більше того, в країні є 0% ставка податку на доходи фізичних осіб працівників, які зайняті у сфері інноваційних технологій (цей режим використовується працівниками ІТ-ринку).
4	Індія	Для ІТ-компаній, що працюють в спеціальній економічній зоні: 100% пільги з податку на експортні послуги протягом перших п'яти років і 50% протягом наступних п'яти років; 100% надбавка до мита, податків на послуги, ПДВ; трирічна податкова відпустка із семи років відносно прибутку від отриманих доходів із стартап-бізнесу, майно яких зареєстроване між 1 квітня 2016 року та 1 квітня 2021 року (включає інновації, розроблення, впровадження або комерціалізація нових продуктів тощо).
5	Казахстан	Для ІТ-компаній, що працюють в парку Інноваційних технологій у спеціальній економічній зоні: 100% пільги з податку на нерухомість; п'ятирічні податкові канікули на соціальний податок; спрощена система для працюючих із ліцензіями (2–3% ставки податку).
Інші держави		
6	Австрія	Австрія сприяє науково-дослідній діяльності, використовуючи відносно великі податкові стимули. Загалом країна витрачає близько 3,1% свого ВВП на інвестування в R&D-сфері. Австрійські податкові органи пропонують 14% субсидії або премії (відомі як Forschungsprämie) для відшкодування ви-трат понесених на R&D. Для вчених, інженерів, які переїжджають до Австрії з-за кордону, є 30% знижка на сплату їхніх податків протягом перших 5 років проживання на території держави. Водночас Австрійське агентство сприяння науково-дослідним розробкам пропонує стимули для науково-дослідної роботи у вигляді грошових коштів, позик та грантів, що може сягати і 100% відшкодування витрат.
7	Угорщина	Режим стимулювання R&D в Угорщині став зрілим та популярним і використовується платниками податків: грошові дотації та податкові стимули доступні для проектів; податок на прибуток підприємств знижено до 9%; податкові пільги для інвесторів, що спрямовують свої кошти у стартапи.
8	Чехія	Пільгові умови для R&D-центрів включають таке: звільнення від сплати податку на прибуток підприємств терміном на 10 років; дотації на навчання та перепідготовку до 70% витрат на навчання в регіонах із високим безробіттям; грошові дотації до 10% капіталу видатків на R&D-центрів у випадку стратегічних інвестицій.
9	Німеччина	Робота з R&D у Німеччині може фінансуватимуться на регіональному, національному та ЄС рівнях. Квота фінансування коливається від 25% до 75% понесених витрат, залежно від розміру компанії, науково-дослідної категорії, типу проекту. Зазвичай великі компанії можуть отримувати фінансування до 50%.
10	Бельгія	Бельгійський уряд є прихильником R&D та інновації як на федеральному, так і на регіональному рівнях, використовуючи податкові пільги та прямі гранти для підтримки цієї діяльності: часткове звільнення від сплати податку на доходи фізичних осіб (80% знижка для наукових дослідників, інженерів, тощо); стимули для працевлаштування висококваліфікованих іноземних працівників; прямі грошові дотації та субсидії на проекти.

ринку цих послуг, а також декілька країн Європи, що можуть стати прикладом нововведень і для України. Порівняльна таблиця була складена на основі даних деяких найбільших аудиторських компаній світу, а саме так званої Великої четвірки (BIG FOUR): EY, PwC та Deloitte [13, 19–21].

Тепер повернемося до ситуації в Україні. Насправді у нас також діє пільгове оподаткування, про яке ми згадували вище, але зростання податкового навантаження в складних для України політичних, соціальних, економічних умовах може спричинити нову хвилю трудової міграції. Можна, звичайно, апелювати вищими ставками в розвинених країнах, що беззаперечно таким і є.

Однак ціна оподаткування у Європі – це високий рівень соціального забезпечення, система ефективного страхування, пенсійного забезпечення, захисту прав, свобод громадян тощо. Відповідно до «Дослідження щодо секторальної стратегії розвитку інформаційно-комунікативних технологій, 2019–2023 роки» [2], пріоритетне значення для сприяння подальшому розвитку ІТ-індустрії в Україні мають стати такі кроки: створення сприятливої екосистеми для бізнесу, усунення бар'єрів та приведення до сучасних стандартів законодавства, яке повинно допомагати розвитку великих компаній, що надають технологічні послуги, та продуктивних компаній, що продають свої послуги та продукти в Україні та на міжнародному ринку; допомога в розвитку технологічних стартапів, малих та середніх компаній, що надають технологічні послуги, та продуктивних компаній; підтримка ІТ-індустрії у підвищенні доданої вартості її продуктів та сприяння інтелектуальної власності в країні; забезпечення висококваліфікованих працівників практичними навичками на ранніх етапах здобуття вищої освіти та надання доступних програм із вивчення найновітніших ІТ-технологій для задоволення зростаючого ринкового попиту.

Висновки з проведеного дослідження. Враховуючи сказане вище, пропонуємо такі шляхи оптимізації ІТ-ринку України та його продуктивної співпраці з урядом: введення нової моделі оподаткування буде результативним лише за умов скоординованих дій між урядом та ринком, встановлення чіткого, прописаного, дієвого механізму, всі важелі якого щодо акумуляції та розподілення коштів належатимуть топ-професіоналам ІТ-галузі, а також створення умов мінімального державного втручання. Лише за досягнення оптимального фіскального компромісу податкові зміни не носитимуть руйнівного характеру; підтримка державою розвитку продуктивних компаній, оскільки близько 46% ІТ ринку України працює на умовах підприємництва, і лише 29% – це продуктивні компанії; вивчення та адаптація в українських реаліях моделей податкового стимулювання бізнесу зарубіжних країн; створення системи надання

грантів, фінансової підтримки та розвитку R&D-центрів; розроблення системи фіскального управління з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняних ІТ-компаній та впровадження низки протекціоністських заходів для національної галузі; допомога у просуванні ІТ-продуктів на міжнародному ринку; проведення дієвого контролю щодо службових зловживань з боку державних органів; вдосконалення нормативно-законодавчої бази щодо захисту прав власників інтелектуальної власності; закріплення у законодавчому порядку норм, нормативів, інструкцій, щодо термінології, моделей, видів угод ІТ-сфери тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна податкова служба підготувала нову модель оподаткування фізичних осіб-підприємців, які працюють у сфері ІТ. URL: <https://devisu.ua/uk/stattia/02-06-veresnya-2019-roku-derzhavna-podatkovasluzhba-pidgotuvala-novu-model-opodatkuvannya-fizichnih-osib-pidprimciv-yaki-pracyuyut-u-sferi-it> (дата звернення: 20.01.2020).
2. Експортна стратегія України : Дослідження щодо секторальної стратегії розвитку інформаційно-комунікативних технологій 2019–2023 роки. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/> (дата звернення: 20.01.2020).
3. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 10.01.2020).
4. Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/> (дата звернення: 10.01.2020).
5. Офіційний веб-портал Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/> (дата звернення: 10.01.2020).
6. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://www.mof.gov.ua/> (дата звернення: 10.01.2020).
7. Офіційний веб-портал Асоціації «IT Ukraine». URL: <https://itukraine.org.ua/> (дата звернення: 10.01.2020).
8. ФОП для ІТ: якими можуть бути наслідки запровадження 5 групи. URL: <https://mind.ua/openmind/20202363-fop-dlya-it-yakimi-mozhut-buti-naslidki-zaprovadzhennya-5-grupi> (дата звернення: 20.01.2020).
9. Чому «антиподаткова» петиція айтишників не набирає голосів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2781358-comu-antipodatkova-peticia-ajtisnikivne-nabrae-golosiv.html> (дата звернення: 20.01.2020).
10. Doing Business 2019 – International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doing-business/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (дата звернення: 20.01.2020).
11. Environmental assessment and recovery priorities for Eastern Ukraine – OSCE. URL: <https://www.osce.org/project-coordinator-in-ukraine/362566?download=true> (дата звернення: 20.01.2020).
12. Freedom in World 2019 – Freedom House. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/ukraine> (дата звернення: 25.01.2020).

13. Tax governance in the world of Industry 4.0 : Deloitte. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/industry-4-0/why-global-tax-governance-is-critical-for-industry-4-0.html> (дата звернення: 20.01.2020).

14. Tech Ecosystem Guide to Ukraine – 2019. URL: https://data.unit.city/tech-guide/Tech_Ecosystem_Guide_To_Ukraine_En-1.1.pdf (дата звернення: 20.01.2020).

15. IMF Data Mapper. URL: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO/WORLD (дата звернення: 25.01.2020).

16. Ukraine country profile 2019 – American chamber of commerce Ukraine. URL: http://www.chamber.ua/Content/Documents/629107533Country_Profile_2019_EN.pdf (дата звернення: 25.01.2020).

17. World Economic Outlook, October 2019 Global Manufacturing Downturn, Rising Trade Barriers – International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/10/01/world-economic-outlook-october-2019> (дата звернення: 25.01.2020).

18. What is wrong with the Ukrainian economy? – Atlantic Council. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/what-is-wrong-with-the-ukrainian-economy/> (дата звернення: 25.01.2020).

19. Worldwide Corporate Tax Guide 2019 – EY. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019/\\$FILE/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019/$FILE/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019.pdf) (дата звернення: 25.03.2020).

20. Worldwide R&D Incentives Reference Guide 2018 – EY. URL: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwiderd-incentives-reference-guide-2018/\\$FILE/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwiderd-incentives-reference-guide-2018/$FILE/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018.pdf) (дата звернення: 25.03.2020).

21. Worldwide Tax Summaries (Online Corporate and individual taxes in 151 territories worldwide) – PwC. URL: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/PPAA-85RDKF> (дата звернення: 25.03.2020).

REFERENCES:

1. Derzhavna podatкова sluzhba pidhotuvala novu model opodatkuвання fi-zychnykh osib-pidprijemtsiv, yaki pratsiuut u sferi IT. Available at: <https://devisu.ua/uk/stattia/02-06-veresnya-2019-roku-derzhavna-podatкова-sluzhba-pidgotuvala-novu-model-opodatkuвання-fizichnih-osib-pidprimciv-yaki-pracyuyut-u-sferi-it> (accessed 20 January 2020).

2. Eksportna stratehiia Ukrainy : Doslidzhennia shchodo sektoralnoi stratehii rozvytku informatsiino-komunikatyvnykh tekhnolohii 2019–2023 roky. Available at: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/> (accessed 20 January 2020).

3. Ofitsiyniy veb-portal Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: www.ukrstat.gov.ua/ (accessed 10 January 2020).

4. Ofitsiyniy veb-portal Ministerstva finansiv Ukrainy. Available at: <https://www.mof.gov.ua/> (accessed 10 January 2020).

5. Ofitsiyniy veb-portal Nacionalnogo banku Ukrainy. Available at: <https://www.bank.gov.ua/> (accessed 20 January 2020).

6. Ofitsiyniy veb-portal Verhovnoyi Rady Ukrainy. Available at: <https://www.mof.gov.ua/> (accessed 20 January 2020).

7. Ofitsiyniy veb-portal Asociaciyi «IT Ukraine». Available at: <https://itukraine.org.ua/> (accessed 20 January 2020).

8. FOP dlya IT: yakymy mozhut buty naslidky zaprovadzhennya 5 grupy. Available at: <https://mind.ua/openmind/20202363-fop-dlya-it-yakimi-mozhut-butinaslidki-zaprovadzhennya-5-grupi> (accessed 20 January 2020).

9. Chomu «antypodatкова» petytsiia aytishnykiv ne nabyraie holosiv. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2781358-comu-antypodatкова-peticiia-ajtisnikiv-ne-nabirae-golosiv.html> (accessed 20 January 2020).

10. Doing Business 2019 – International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. Available at: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf (accessed 20 January 2020).

11. Environmentalassessmentandrecoveryprioritiesfor Eastern Ukraine – OSCE. Available at: <https://www.osce.org/project-coordinator-in-ukraine/362566?download=true> (accessed 20 January 2020).

12. Freedom in World 2019 – Freedom House. Available at: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2019/ukraine> (accessed 25 January 2020).

13. Tax governance in the world of Industry 4.0 : Deloitte. Available at: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/industry-4-0/why-global-tax-governance-is-critical-for-industry-4-0.html> (accessed 20 January 2020).

14. Tech Ecosystem Guide to Ukraine – 2019. Available at: https://data.unit.city/tech-guide/Tech_Ecosystem_Guide_To_Ukraine_En-1.1.pdf (accessed 20 January 2020).

15. IMF Data Mapper. Available at: https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO/WORLD (accessed 25 January 2020).

16. Ukraine country profile 2019 – American chamber of commerce Ukraine. Available at: http://www.chamber.ua/Content/Documents/629107533Country_Profile_2019_EN.pdf (accessed 25 January 2020).

17. World Economic Outlook, October 2019 Global Manufacturing Downturn, Rising Trade Barriers – International Monetary Fund. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/10/01/world-economic-outlook-october-2019> (accessed 25 January 2020).

18. What is wrong with the Ukrainian economy? – Atlantic Council. Available at: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/what-is-wrong-with-the-ukrainian-economy/> (accessed 25 January 2020).

19. Worldwide Corporate Tax Guide 2019 – EY. Available at: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019/\\$FILE/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019/$FILE/ey-worldwide-corporate-tax-guide-2019.pdf) (accessed 25 March 2020).

20. Worldwide R&D Incentives Reference Guide 2018 – EY. Available at: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018/\\$FILE/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018/$FILE/ey-worldwide-rd-incentives-reference-guide-2018.pdf) (accessed 25 March 2020).

21. Worldwide Tax Summaries (Online Corporate and individual taxes in 151 territories worldwide) – PwC. Available at: <http://taxsummaries.pwc.com/uk/taxsummaries/wwts.nsf/ID/PPAA-85RDKF> (accessed 25 March 2020).